

LANDGOED DE ENNEMABORG

Gerard Sterkenburg, foto Paul Paris

In vogelvlucht

Kijkend naar het verleden, proberen het heden te begrijpen en dromen over de toekomst. Heerlijk is dat; ik mag me er graag aan bezondigen. Dichtbij is helder en scherp, verder weg is vager. Zo is het ook op deze foto, een heldere momentopname van het 445 ha grote landgoed de Ennemaborg, een bezit van de 60-jarige Stichting Het Groninger Landschap. We zien het Oldambt tussen de nieuwe A7 bij Scheemda (onder in beeld) en in het noorden de rivier de Ems met aan haar boorden vaag Delfzijl en Emden (boven in beeld). De dorpen Midwolda en Oostwold, op een stuwval uit de laatste ijstijd aan de rand het schiereiland van Winschoten in de ingepolderde Dollard, zijn prachtig waarneembaar. Een landschap waar geruime tijd de natuur het voor het zeggen had, tot de mens er bezit van nam en diepe sporen achterliet. De foto is gemaakt in februari 1995. Het heeft zwaar geregend. Zo zwaar zelfs, dat op vele akkers water is achtergebleven en de kersverse natuurplas (bovenste plas op de foto) zelfs buiten haar oevers is getreden. Het hart van de foto is het landgoed de Ennemaborg van de Stichting Het Groninger Landschap, die het landgoed in 1965 van de ondergang redde. In dat jaar werd het toen 361 ha grote landgoed verworven. Aan deze verwerving is gewerkt sinds 1942, toen het landgoed werd bezocht door Mr. P.G. van Tienhoven en Jhr. Mr. S.M.S. de Ranitz, natuurbeschermers van het eerste uur. Waar nu nieuwe natuur zich ontwikkelt in plassen die in de jaren tachtig en negentig zijn gegraven, lagen toen nog resten van het door turfwinning ontgonnen hoogveen. Zij beschreven het als volgt: 'Wij bezochten de zuidoostpunt van het juist gemelde bos; oostwaarts strekte zich uit een ge-

rige gageiwildernis, waaruit op het gerucht van onze stemmen een herkauwende koeienmenigte oprees, even tevoren nog gecamoufleerd door de gage: deze vlakke was in de vorige en het begin van deze eeuw afgeveend en in die toestand als verwilderde heide blijven liggen.' Door de oorlogsomstandigheden moesten de activiteiten van de Stichting worden gestaakt en werden op het landgoed de laatste resten van het voormalige hoogveen ontgonnen, nieuwe hoeven gebouwd en bomen gekapt.

Tussen de twee plassen is de hoeve van boer Sportel zichtbaar. Sportel is nu 95 jaar oud. In 1991, op 90-jarige leeftijd, werd hij geïnterviewd in Golden Raand, het blad van de Stichting Het Groninger Landschap. 'Oorspronkelijk was er een moeras, zo vertelde hij, 'waar je alleen maar naar toe kon gaan met plankjes onder je voeten. 's Ochtends hoorde je er de "hemelgeitjes"' (watersnippen). Zijn vader was turfgraver, zijn moeder 'turfdiekster' (iemand die de turf op dieken legt). Na de vervening kwam landbouwgrond beschikbaar en Sportels vader werd pachtboer van de Ennemaborg, in de volksmond 'Midwolderbos' geheten.

In maart en april vonden jaarlijkse bosbeeldagen plaats, waarop boomstammen en bonenstokken werden verkocht. Het bos werd ook verhuurd om er kalveren te laten grazen. Deze bosarbeid is nu verleden tijd. Het bos wordt begraaasd door Konik-paarden en in het huidige beheer speelt houtoogst geen rol meer. Er wordt gestreefd naar een zo natuurlijk mogelijk bos-ecosysteem met hoge natuurwaarden, hetgeen heel aardig lukt. Sportel is het hier geheel mee eens. Hij vindt dat het gebied niet alleen uit water moet bestaan maar gevarieerder moet worden, met moerassige gedeelten en boomgroepen.

Na een leven lang boer op het veen te zijn geweest ziet hij de realiteit onder ogen. 'Ons akkerbouwbedrijf heeft toch geen toekomst meer, dus gaan wij maar ergens in het dorp wonen.' Inmiddels is het nieuwe huis gebouwd en is Sportel, met zijn zoon, in het dorp gaan wonen. Vorig jaar is de boerderij gesloopt.

De foto toont een momentopname van een landgoed waar de tijd niet stilstaat en nieuwe natuur nieuwe kansen krijgt in een oeroude bosheerd en een voormalige hoogveenontginning. Het is een natuurgebied dat wellicht ook nieuwe kansen krijgt als de zogenoemde 'Blauwe Stad' wordt ontwikkeld. De toekomst is nog vaag en onzeker. Blijft het een droom of wordt de Blauwe Stad realiteit? De momentopname is helder, het verleden en de toekomst zijn vaag. Er is nog ruimte voor dromen. Op het landgoed is het goed wandelen, het is 'open voor iedereen', de slogan waaronder Het Groninger Landschap haar 60-jarig jubileum viert. ☞

